

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

27.10.2025. Nr. 6-1/770

**Tieslietu ministrijas
Dzimtsarakstu departamentam**
dzimts.dep@tm.gov.lv

Rīgas pilsētas dzimtsarakstu nodaļai
dzn@riga.lv

Olaines novada dzimtsarakstu nodaļai
dzimtsaraksti@olaine.lv

Par paternitātes atzīšanu

Tiesībsarga birojā vērsās jaundzimušā bērna, [personas A] (p.k. [...]), māte [persona B], kura norādīja uz grūtībām reģistrēt meitas paternitāti. Meitas tēvs [persona C] atzīst paternitāti, taču šobrīd atrodas apcietinājumā Rīgas Centrālcietumā un viņam nav ID kartes vai pases.

Tiesībsarga biroja pārstāvji sazinājās ar Olaines novada Dzimtsarakstu nodaļu un Tieslietu ministrijas Dzimtsarakstu departamentu un noskaidroja, ka Rīgas pilsētas dzimtsarakstu nodaļas darbiniece veica izbraukumu uz Rīgas Centrālcietumu, lai pieņemtu [personas C] iesniegumu par paternitātes atzīšanu saskaņā ar Civilstāvokļa aktu reģistrācijas likumu. Taču, ņemot vērā, ka [personai C] nebija personu apliecinoša dokumenta, paternitātes atzīšanai nepieciešamo dokumentāciju noformēt nav bijis iespējams.

Saskaņā ar Civilstāvokļa aktu reģistrācijas likuma 34. panta otrās daļas 2. punktu ziņas par bērna tēvu ieraksta, pamatojoties uz paternitātes atzīšanas iesniegumu, ko kopīgi iesniedz bērna māte un bērna tēvs (kuri nav laulībā) dzimtsarakstu nodaļā. Saskaņā ar likuma 35. panta otro daļu paternitātes atzīšanas iesniegumu var iesniegt viens no vecākiem, ja klāt neesošā tēva vai mātes paraksta īstumu paternitātes atzīšanas iesniegumā apliecinājusi dzimtsarakstu iestādes amatpersona, zvērināts notārs, bāriņtiesa vai karjeras konsulārā amatpersona.

ANO Bērnu tiesību konvencijas 7. pantā ir nostiprinātas bērna tiesības zināt savus vecākus, proti, bērnu reģistrē tūlīt pēc dzimšanas, un viņam kopš dzimšanas brīža ir tiesības, ciktāl tas iespējams, tiesības zināt savus vecākus un tiesības būt viņu aizgādībā. Konvencijas 8. pants nosaka, ka dalībvalstis apņemas respektēt ikviena bērna tiesības aizsargāt savu identitāti, tostarp ģimenes saites. Jebkurš administratīvais process, kas ietekmē bērna identitāti vai ģimenes attiecības, jāorganizē efektīvi un bez nepamatotas kavēšanās, jo ilgstoša nenoteiktība kaitē bērna attīstībai un labklājībai.¹

Bērnu tiesību aizsardzības likuma 6. panta pirmā daļa noteic, ka tiesiskajās attiecībās, kas skar bērnu, bērna tiesības un intereses ir prioritāras. Savukārt šā panta otrā daļa paredz, ka visām darbībām attiecībā uz bērnu neatkarīgi, vai tās veic valsts vai pašvaldību institūcijas, sabiedriskās organizācijas vai citas fiziskās vai juridiskās personas, kas nodarbojas ar bērna aprūpi, kā arī tiesas un citas tiesībsardzības iestādes, prioritāri ir jānodrošina bērna tiesības un intereses. Bērna interesēm atbilst tāds stāvoklis, ka viņam ir zināmi abi vecāki. Bērna vislabākās intereses neaprobežojas tikai ar zināšanām par savu izcelsmi, proti, bērna tiesības uz identitāti un stabilu ģimenes vidi neaptver tikai bioloģisko vecāku konstatēšanu.²

Dzimtsarakstu nodaļas atteikums reģistrēt paternitāti, pamatojoties tikai uz to, ka bērna tēvam apcietinājumā nav derīga personu apliecinoša dokumenta, ir formāla un bērna labākajām interesēm neatbilstoša pieeja. Nevar būt šaubu, ka apcietinājumā esošā persona ir [persona C], nevis cita persona. Ņemot vērā, ka personas apcietināšana ir nopietns cilvēktiesību ierobežojums, valsts tiesībsargājošām iestādēm pirms personas apcietināšanas ir pienākums pilnībā pārliicināties par personas identitāti. Arī pats [persona C] nav noliedzis savu identitāti. Tāpēc šaubām par to, ka apcietinātā persona ir [persona C], nav pamata un prasība pēc pases vai ID kartes uzrādīšanas ir formāla. Atbilstoši ANO Bērnu tiesību konvencijas 8. pantam primāri ir nodrošināmas bērna tiesības uz savas identitātes noteikšanu, ieskaitot ģimenes saites, nevis citu personu tiesiskā situācija. Tiesību principu kolīziju gadījumā ir jāizsver sadūrušos principus un jānorāda argumenti, kādēļ viens no tiem ir tiesiski nozīmīgāks.³

¹ ANO Bērnu tiesību komitejas Vispārējais komentārs Nr. 14 (2013) par bērnu tiesībām uz to, lai primārais apsvērums būtu viņu intereses (3. panta 1. punkts), 93. punkts.

² Senāta 2022. gada 1. janvāra spriedums Nr. SKC-[L]/2022, 9.3.punkts.

³ Skat., piemēram, Senāta 2013. gada 1. janvāra spriedumu Nr. SKC-[A]/2013, kur tiesa atteicās izbeigt tiesvedību par paternitātes atzīšanu, secinot, ka, izvērtējot prasītāja interesi izbeigt tiesvedību lietā iepretim bērna tiesībām uz savas individualitātes un ģimenes saišu saglabāšanu, par tiesiski nozīmīgāku ir atzīts bērna interešu nodrošināšanas princips.

Lai arī prasība uzrādīt ID karti vai pasi atbilst tiesību aktiem, tā nevar būt par iemeslu tam, ka tiek ierobežotas citu cilvēku tiesības. Salīdzinājumam – fakts, ka [personai C] aizturēšanas brīdī nebija pasas vai ID kartes, nevarētu būt par pamatu, lai šādu aizturēšanu neveiktu, jo personas aizturēšanu veic sabiedrības drošības interesēs.

Tāpat arī paternitātes atzīšana prioritāri ir bērna interesēs un, ja valsts iestādes darbiniekam (konkrētajā gadījumā Dzimtsarakstu nodaļas amatpersonai) nav šaubu par personas identitāti, tā nevar atteikties pieņemt paternitātes atzīšanas iesniegumu. Senāts ir atzinis, ka iestādēm un tiesām jāizvairās no mehāniskas normu piemērošanas, kas neatbilst bērna interesēm, un jānodrošina taisnīgs un bērna situācijas ilgtspējīgs risinājums. Formāli apsvērumi nevar būt par pamatu, lai liegtu bērna pamattiesības.⁴ Arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūra norāda, ka formāli ierobežojoša vai ilgstoša kavēšanās paternitātes noteikšanai pārkāpj Konvencijas 8. pantu par tiesībām uz privāto un ģimenes dzīvi un ir nesamērīga ar bērna interesēm.⁵

Aicinu Rīgas pilsētas dzimtsarakstu nodaļu un Olaines novada dzimtsarakstu nodaļu nekavēties un pieņemt [personas C] iesniegumu par paternitātes atzīšanu, lai viņa meitai [personai A] nekavējoties tiktu reģistrētas ziņas par tēvu.

Tiesībsardze

Karina Palkova

⁴ Senāta 2024. gada 25. jūnija lēmums Nr.SKA-621/2024.

⁵ Skat. ECT lēmumus lietās Mikulić pret Horvātiju, 04.09.2002. un Boljević pret Serbiju 16.09.2020.